

KERTINĖ
PARAŠTĖKrašto atstatymo
absurdai

Dabartinėje Lietuvos realybėje išsivaizduokime galimą atvejį — paprastą tiltelio statymą Vilniuje.

Mazdaug apie Užupį per Vilnius upelį buvo pasiūlyta pastatyti pėstiems siaurą medinį tiltelį, kad iš ten būtų patogiau pasiekti Senamiestį. Iš tikrųjų tai buvo tiltų statybos skyriaus vedėjo iniciatyva, kuris matė, kaip jo žmonės neturi šiomis dienomis visiškai ką veikti. Šalia to, visgi taip pat būtų gerai ir viršininkams ką nors pristatyti. Kai tik projektas buvo patvirtintas ministerijoje, tas vedėjas (kuris buvo skirtas prieš porą metų į šią vietą) buvo tuojau pakeistas seniau buvusiu viršininku, nes dabar pasirodė, kad šitas skyrius pradės turėti darbo.

Ministerijos viršininkai, daugiausia LDDP žmonės, tuojau pradėjo skelbti, kad po pražūtingos Vagnoriaus tiltų statybos politikos, dabartinė valdžia sparčiai atgaivina visą susisiekimo stiprinimą. Kaip pavyzdį tų ypatingų darbų kvietė tautiečius atkreipti dėmesį į Užupio tiltelio projektą.

Kai tik sužinojo spauda, jog projektas bus pradėtas greit vykdyti, tuojau nuomonės dėl jo politinėje arenoje pasiskirstė pagal tai, kas kairėje ar dešinėje, ar viduryje. Ne pagal inžineriją, architektūrą, ekologiją, ekonomiką, urbanistiką, bet pagal subjektyviausius tų grupuočių nusiteikimus, beveik nieko bendro neturinčius su tinkama tiltelio statyba.

Numatant žaliavas, iškilo problema, kurios nepasiliko paslaptyste. Vinių galima būtų gauti už kelių mėnesių iš Rytų. Iš Vakarų tuojau pat, bet reikia iš anksto mokėti doleriais. Vienas metalų spekuliantas gali pristatyti tuojau už litus, bet už dvigubai aukštesnę kainą. Ministerijos yra nustačiusios tokias aukštas Lietuvos medienos kainas, jog geresnė mediena ir už pigiau būtų galima gauti iš Karelijos. Tuo tarpu mūšiskė neaiškiais keliais plaukia į užsienius. Didžiausia problema iškilo dėl daug, kažkokiais būdais prieš porą metų buvo privatizuotas nemažas kiekis medienai tinkamų daug. Tik blogai, kad raudonų. Valdžios žmonės aiškino, kad tokie dažai kainuotų tik trečdali normalios kainos ir būtų sutaupyta labai daug pinigų krašto labui. Čia jau daug kas dešiniųjų rimtai perpyko

sakydami, kaip valdžia gali būti tokia bukaprotė ir beširdė, nesuprasdami, kiek žmonių įveidžiama raudona spalva ir kad tai aiškus įrodymas, jog raudonoji diktatūra grįžo. Atsikirsdami kairieji šaipėsi iš paprastos spalvos baimės, tvirtindami, kad niekas nenori demonstruoti savo ideologijos, tik siekia sutaupyti pinigų visiems. Kai kurie buvę komunistai išvedžiojo, kad raudona spalva nieko nebereikia ir tą jos atspalvį mūsų gyvenime reikia užmiršti. Tokios ypatingos spalvos jie patys jau neatsimena. Iš viso galima nutarti, kad ji neegzistavo, ypač tiems, kurie spalvų neatskiria, ir tiems, kurie buvo užsidėję tamsius akinus.

Kada vienas ministerijos padėjėjas isitikino, jog valdžia žūt būtų statys tiltelį ir sužinojo kur, tuojau susitarė su savininkomis žiniomis pasinaudoti. Labai skubiai susiderėjo su savivaldybės žmonėmis, kad vieną sklypą prie tiltelio būtų galima privatizuoti už žemą sumą litų, ir svaivinis tuoj jį įsigijo. Su tiltuku čia pasidaro labai patraukli vieta parduotuvei statyti, ir tą sklypelį pardavus bus galima uždirbti dešimteriopai.

Už poros dienų madingai apsi- rengęs vyriškis prisistatė pas mūsų ministerijos padėjėją pasakyti, kad mafija žino tą jo giminės paslaptį, bet kad jis dėl to nesirūpintų. Tačiau, kada bus greit skiriamas kelių milijonų dolerių vertės kontraktas taisyti Via Baltika kelią, jie yra isitikinę, kad su mūsų ministerijos padėjėju pagalba jie tą sutartį tikrai gaus.

Kelėtą dienų po daugybės problemų iškilimo, pavakare, pas daug savininkų su nauju BMW atvyksta trys vyrukai. Vienas su randu skruoste sausai praneša, kad tą patį vakarą atvyks jo draugų sunkvežimis ir atskaičiavę pasiims dešimtadalį tų daug Gariūnų turgui. Savininkui tai pasirodė kaip gana kultūringas pareikalavimas, tuo labiau, kad vyrukai užtikrino, jog jam nebereikės rūpintis, kad sandėlis nebūtų padegtas. Palyginus su visokių valdžių mokesčiais, smaugiančiais jo verslą, jam pasirodė, kad tai maža duoklė, leidžianti jam toliau prekiauti.

Laikraščiai surado anoniminį asmenį, kuris sakėsi žinąs, jog toks tiltelis buvo planuotas jau (Nukelta į 2 psl.)

Spalvingi aktorės Danos Rutkutės atsiminimai

VYTAUTAS A. JONYNAS

• Dana Rutkutė. MANO JAUNYSTES TEATRAS. Atsiminimai. Vilnius: Unitas, 1994. 56 puslapiai.

Autobiografinis žanras yra tvirtai įsigalėjęs pasaulyje. Rašo tuos kūrinius abiejų lyčių žmonės — mokslininkai, menininkai, politikai, ekrano žymybės, nusikaltėliai, sportininkai ir dar kitaip išgarsėję padarai. Kartais patys, kartais samdinių, vadinamųjų „rašalių-vaiduoklių“ (ghost-writers) padedami.

Mūsų rašytojų šis žanras nėra įleidęs giliau šaknų. Tiesa, pastaraisiais dešimtmečiais kiek pagausėjo Lietuvos biografinių veikalų apie menininkus (Lionginą Šepką, V. K. Jonyną, Antaną Gudaitį), poetus (Kazį Binkį, O. W. Milašį, Vytautą Mačernį) bei teatro žmones (aktorių Bronių Babkauską, režisierių Juozą Miltinį). Autobiografinių knygų tačiau ne kažin kiek ir tos pačios senokai pasirodžiusios (*Petras Rimša pasakoja*, Ragauskio *Ite, missa est*, Teofilės Vaičiūnienės *Scena ir gyvenimas*). Leistina guosti, kad dabar, žmonėms vaduojantis iš okupanto įveistų sindromų, jų pagausės. Tokia pirmą kregždutę laikytina Danos Rutkutės mažytė, 56 puslapių knygelė *Mano jaunystės teatras*.

Rutkutė — žinomas visiems Lietuvos asmuo. Buvusi Radijo Teta, pranešėja, teatro kritikė, skaitovė. Išėjusiems, negyvenusiems Vilniuje, bei tremtiniams tačiau toji pavardė nedaug ką sakanti. Studijavusiai Vilniuje vokiečių ir prieš jį kartai — vėl kas kita. Tą skaistaveidę, šviesiaplaukę sėlių palikuonę prisimena net jos asmeniškai nepažinoję. Taip jos — „schoen wie eine Suede“ debiutai scenoje — „Brandos atstatė“, vėliau „Gigantė“ — buvo sensacionali, sekami su pasigėrėjimu ir pavydu. Neišvengiamai grįžta atmintin tokia Teatro seminaro vakaronės scena:

— Anokia ten jos vaidyba. Trepsena kaip geiša, vis tais patiais žingsneliais.

— Rankutės tabalai makalai... Neišmano kur dėti...

— Ale jūs ir priekabūs. — nutraukia patyčias profesorius Sruoga. — Juk tai pirmieji jos žingsneliai scenoje. Bet mergina nuosirdi. Be štampos... Išaugo. ...

Ir profesorius, žinoma, neklydo. Dana Rutkutė pažymėtina greit subrendo. Ir tebeauga, sprendžiant iš jos autobiografinių, visu ryškumu atveriančių kas puslapiu vaikiškus tos tolimos praeties reginius.

Autorė nevadina savo veikalo, tarp kitko, autobiografija, bet pramena jį kur kas kuklesniu pavadinimu — „atsiminimais“. Ir iš tiesų, bent iš viršaus nėra

nieko šioj brošiūrelėj, kas būdinga tradicinėms autobiografijoms — nei efektingo formato, nei kreidinio popieriaus, nei įklijų ar nuotraukų gausos.

Turinio atžvilgiu vėlgį atminimų etiketė labiau tinkanti. Čia nėra atpasakojama (sausai ir nuobodžiai, kaip pridera) kokios iškilios asmenybės gyvenimo trajektorija, išklajant jos nuopelnus Tautai, Valstybei, Bažnyčiai, Partijai ar Žmonijai, bet aptariama kuklios studentukės tarnystė Melpomenai, sužėjęs mas kometa Vilniaus teatrų skliaute, ir tai trumpam, ketverių metų tarpsnyje.

Kas be ko, nuostabu, kad toji brošiūrelė tokia talpi, kad joje tiek išgelbėtų iš užmaršties vaizdų, bet rasit tie dalykai aktoriams natūralūs. Argi ši profesija nereikalauja, labiau nei kuri kita, įskaitant ir rašytojus, daryti nuolatos grėžinius į savosios žmočiškosios patirties klodus, ar ji nemoko būt dėmesingų žmonių elgsenai, rėdysenai, kalbėsenai? Žinia, tų vieny įgūdžių dar negana. Reikia sugebėti taip pat tas detales dėsningai sudėlioti į visumą. Ir Dana Rutkutė, pasirodo, tuos neeilinius sugebėjimus turinti. Ji nepasimeta tuščiakalbystėje, trivialybėse, išestu-muose, bet lakiai, pagaviai atkuria tikrovišką aptariamojo laikotarpio foną.

Mano jaunystės teatro kaip istorinio dokumento vertė neužginčijama. Priekaištų (kurio niekaip neišvengia pasilaikyti straipsnio pabaigai) būtų aptariamojo istorinio periodo trumpumas. Išėjusi skaitytojui labai knieti sužinot, kas dėjos mūsų kultūriniam gyvenime (ir tuo pačiu teatro scenoje) ir kiek vėlėliau, absoliutaus komunizmo subrendimo ir sužėjęmo laikotarpiu (1944-1953), kodėl Rutkutė neliko Miltinio teatre, kas vertė ją mestis mokytojų, pasidaryti radiofono direktore.

Pažvelgus į *Mano jaunystės teatro* kaip į aktoriaus profesijos analizę, kaip į skrodinį, atveriantį aktoriaus dalios sudėtingumą ir prieštaras, skirtumas tarp autobiografijos ir atsiminimų knygos dar labiau išryškėja. Autobiografijos atveju savaime būtinas intymesnis tonas, būtinybė išsipašakot save, savo pomėgius, ydas, pergyven-tus konfliktus, įveiktas dvejas. Atsiminimų atveju tie dalykai mažiau būtini. Pakanka sekti istorinių įvykių farvaterį, remtis spaudos išnašom. Tenka pripažinti, kad aplamai Rutkutės knygelė priartėja prie antrojo tipo veikalų ir skaitytojui apmądu.

Būkim atviri. Autoriaus amata skaitytojui visados dengia slėpinimo skraistė. Gera vaidyba yra visada kažkas stulbinančio, beveik magiško. Labai vaizdžiai, manding, tą „stebukladarin-gumą“ yra išsakęs vienas jojimo treneris, kalbedamas apie garšų prancūzų aktorių Gérard Philipe: „[Išsivaizduokit, jis taip puikiai vaidina, kad ne vien publika, bet ir mano žirgas bematant įtikėjo, kad jis moka joti]“.

Ar tie dalykai išmokstami, ar jie Dievo dovana, esama nuomonų skirtumo. Toj pačioj monografijoj apie Gérard Philipe'ą yra cituojam. ymaus prancūzų

Danos Rutkutės atsiminimų knygos „Mano jaunystės teatras“ (Vilnius: Unitas, 1994) viršelis.

Apie aktorę Daną Rutkutę

Dana Rutkutė (1922 m. kovo 10 d. Joniškėje) — aktorė, radijo ir televizijos diktė, Lietuvos TSR nusipelnusi aktorė (1963). 1940 baigusi Joniškio gimnaziją, Vilniaus universitete studijavo humanitarinius mokslus. 1941-42 „Vaidilos“ teatro, 1943-44 Vilniaus miesto teatro, 1945-46 Panevėžio teatro aktorė. 1946-49 Joniškio gimnazijos mokytoja, 1949-60 Lietuvos radijo, nuo 1960 televizijos diktė. 1961 Maskvoje baigė Lunačarskio teatro meno institutą. Periodinėje spaudoje paskelbė

straipsnių teatro klausimais, apybraižų apie aktorius.

Vaidmenys: Marta Chorvat (L. Fodor „Brandos atstatas“), Ulrikė (H. Anspacho „Vidurnakčio vaiduokliai“), Anuška (R. Bilingerio „Gigantas“), Brigita (B. Dauguviečio „Nauja vaga“), Žiogenė (K. Binkio „Atžalynas“), Birutė (S. Čiurlionienės „Pinigėliai“), Kanina (B. Džonsono „Sukčiaus testamentas“) ir kt.

(Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija, III tomas, Vilnius, Mintis 1971)

režisieriaus ir aktoriaus Louis Jouveto padrasinantis žodžiai studijos mokiniams: „O dėl pašaukimo, nesijaudinkit! Pašaukimas tai, kas ateina palapsniui, mokantis amato. Kai įveiki savo amata, imi jį pamėgti. Tai ir yra pašaukimas.“ (Gérard Bonal Gérard Philipe. Biographie. Paris Editions du Seuil, 1994).

Danos Rutkutės atveju ši kontroversija, ar aktorium gimstama, ar juo pasidaroma, yra pačiam dėmesio centre. Skaitytojui smalsu išgirsti autorę pasisakant apie daugelį dalykų: kas toji aktorius saviruoša, kaip išsineriama iš rolių, vaidinamos kasdieniniame gyvenime, ir identifikuojamasi su personažu, kas grumiamasi su užmaršties prieuoliais, su suramėjimo stampuose pavojais, kaip priešinamasi režisierių užmačioms leist aktoriams vegetuoti amplua karcery, ar tiesa, kad būnant scenoje užmirštama publika, ar saitai su ja padeda kartoti šimtakart vaidintą vaidmenį, ar tiesa, kad „nėra mažų vaidmenų, tesama vien skystablaudžių atlikėjų“, ar tiesa, kad scenos darbas „vampyrizuoja“ asmeninį ar šeimos gyvenimą, ar tiesa, kad nepatartina režisieriai

patikėti pagrindinį vaidmenį aktoriui, jo intymiau nepažinus, ar tiesa, kad nepaisant viso jų bravūravimo, aktoriai yra mažiau pasitikintys savim ir reikalaujanti nuolatinės režisieriaus pagalbos padarai, nei aktorės, kaip kad tvirtina Elia Kazan (Elia Kazan A Life. New York: Knopf, 1988).

Visų šių dalykų Dana Rutkutė nespėja ar neranda kaip paliesti net prabėgom, ir skaitytojui apmądu. Šia prasme Laimono Tapino studijoje *Medyje angelas verkia* buvo kur kas daugiau tokio „langų praverimo“ ir aktoriaus buiti. Būkim tačiau atviri: ne kažin kaip daug užuominų į tą problematiką pasitaiko ir kitataučių teatralų autobiografijose bei atsiminimuose. Iš tiesų palyginus Rutkutės knygelę su tradicinio sukirpimo kitataučių panašiais veikalais, akivaizdžiai matyti, kad jina yra išvengusi daugybės ydų, aptinkamų tenai. Pirmąja tokia, itin dažnai pasitaikančia, yda yra autorių savigyros, grožėjimosi savimi perteklius. Ta koketerija pasireiškia įvairiais būdais ir nevienodu intensyvumu. Vieni skuba išsipašakoti visus savo scenos triumfus,

pradedant vaikų darželio pakyla, kiti didžiuojas savo jausminiūmumu, ekstrasensoriniais jautuliais. Neišvengiamai išvardinami, žinoma, taurūs kamerinės muzikos, hermetiškos poezijos, išraiškos šokio ar sunkumų kilnojimo pomėgiai.

Dana Rutkutė aiškiai nepataiko žengt koja kojon su tais vunderkindais. Jos brošiūrelėj nėra tokio romantiško nuspalvinimo. Ji užmiršta net prisipažinti, kad eidavus į kiną, žavedavus tokiom ar anokiom ekrano žvaigždėm, kaip derėjo sveikų refleksų ano meto gimnazistėm. (Gal todėl, kad jai teks vėliau tiek išsiginti, kad ji nemachi Kristinos Soederbaum „Goldene Stadt Prag“ filmė.) *Mano jaunystės teatro* skaitant veikiau susidaro įspūdis, kad jina patekusi teatran atsitiktinai, per klaidą ar Balio Lukošiaus užgaidą, o kad šiaip jos būta normalios, paprastos, populiarios studentų tarpe merginos, kuriai bernali sugebėdavo „pripūsti arabų“ apie tariamai reikių profesorių Krėvę ir šiaip susukti galvą Jesenino, Bloko ir savo pačių lyrikos citatom.

Faktiškai atsisakymas vaikytis laukinukės ar Orleano mergelės-aureolės ir suteikia Rutkutės knygai išskirtinę žavesį. Jos lūpomis prabyla, be jokios egzaltacijos bei patriotinės retorikos, iš mažo miestelio atklydusios merginos susizavėjimas sostine, ta „pasaka naktinių miesto žiburių“, kaip vėliau rašys jos vyras Eugenijus Matuzevičius. Ir toji gaida mūsų rašytojų nelaukta ir svaigi. Aptardama savo santykius su naujai susirastais draugais, Rutkutė sugebės juos apskaiti labai paprastai. Kaip, pavyzdžiui, autentiškai, „neišmoktai“, nepaneliška padvelkia jos suartėjimas su vilniete Mile Liobyte!

„Su Mile tvirtai susidraugavome. Abi buvome neabejingos gamtai ir džiaugdavomės laisve, lakstydamos po Vilniaus apylinkes. Ar lietuvi užklupus, nuogos po vandens čirkšlėmis, ar saulės atokaitoje, aptarinėdamos vasaros debesėlių pavidalus, mes jautėmės laimingos. Originalus Miles pasaulio suvokimas, jos optimizmas ir nuosirdumas teigiamai veikė mane, gana uždargą ir susikausčiusią provinciale. Iš jos mokiausi susivokti ir būti savimi. Milė buvo neaprakštiška ir labai gera. Galedavo, pavyzdžiui, kokiai iškilmei apauti mane vieninteliais savo išsiginiais bateliais ir nebeatsiimti jų, nes su aukštakulniais aš jau gražiau atrodanti, negu su savo skuduriniais sportbačiais... Ji vadinavo mane romantiškos fantazijos sukurtu jūru Mergės vardu. [...] Man Vilnius ištūstėjo ir nuskurdo po Miles mirties, nes ji buvo Vilniaus Mergė, kaip „Vaidila“ — Vilniaus teatras, savo ištakomis ir tikslais suaugęs su tuo miestu, su Vilnios kraštu“ (p. 15).

Niekam ne paslaptis, kad dažnu brožu teatralų autobiografijose būna pagiežos buvusiems varžovams/varžovėms išsakyamas ir aplamai sąskaitų suvedėjimas. Ir šiuo atžvilgiu Rutkutės knygutė skirtinga. Prisiminus, kad jaba Vilniaus teatrus Rutkutė pateko, nebaigus jokios studijos, atseit „be kvalifikacijų“.

(Nukelta į 2 psl.)

Šiame numeryje:

Lietuvos absurdo teatras • Aktorės Danos Rutkutės atsiminimai • Česlovo Masaičio eilėraščiai • Paroda iš Lietuvos „Neseni dokumentai“ Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje Čikagoje • Studentų iš Lietuvos ir Amerikos lietuvių fotografų dėmesiui • Dar šiek tiek apie „Sumuštinį“

Aktorės Danos Rutkutės atsiminimai

(Atkelta iš 1 psl.)

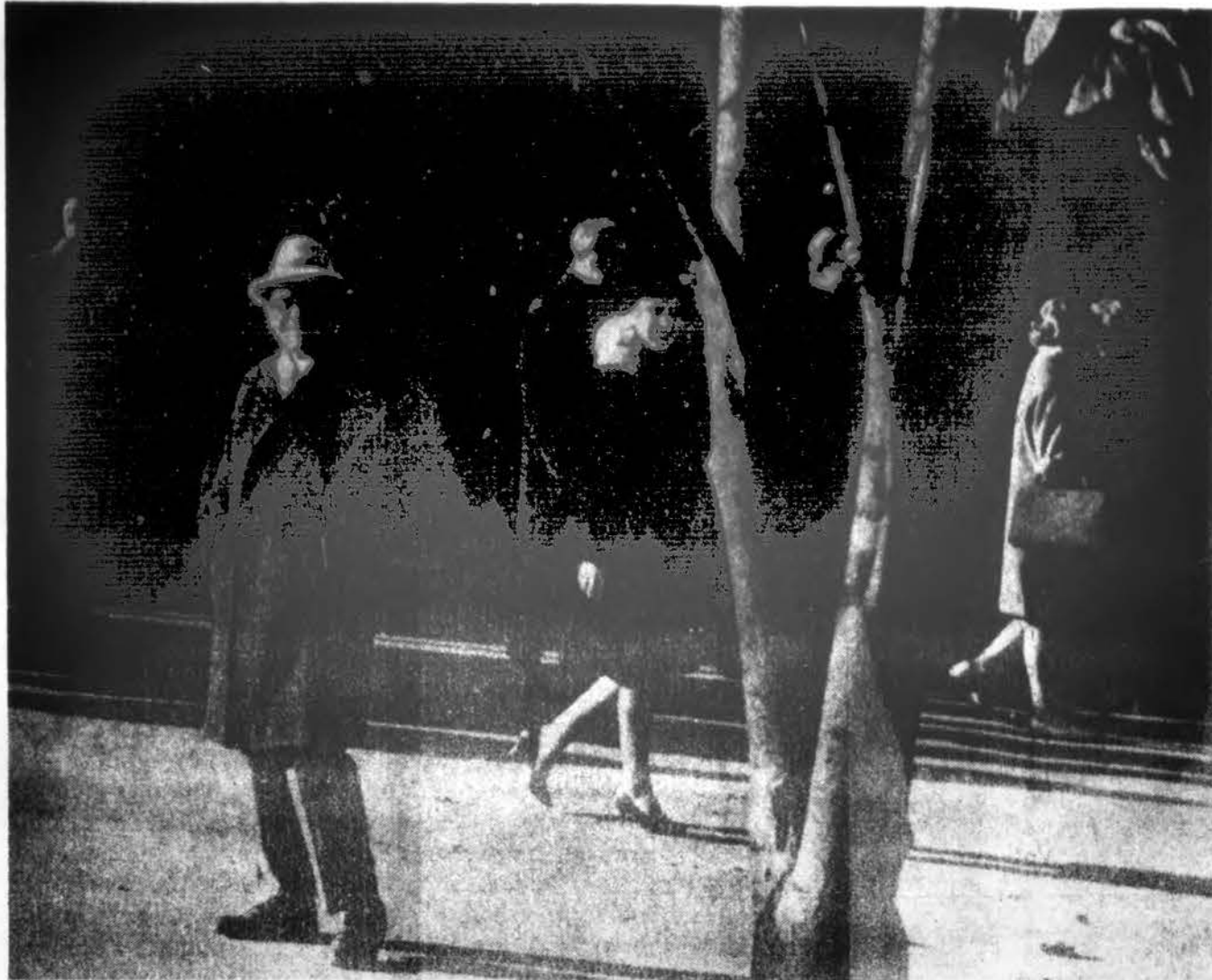
„parašiuotą“, leistina spėlioti, kad jai yra neišvengiamai tekę turėti įvairių sankirtų su senais scenos vilkais ir vilkėmis. Autorė užsimena, kad buvo iš jos šaipytasi už tai, kad jina pabrėžusi tarnybinės anketose savo proletarišką grynaveisliškumą, kad kiti yra pasijuokę iš jos mergaitiškų judesėlių, bet aplamai kuitimosi senose nuoskaudose nesama. Tiesa, Rutkutė neiškenčia nepamirėjus patologiškos Juozo Sipario neapykantos jos asmeniui, bet ir tą graudžią istoriją ji atidengia korektiškai, atlaidžiai, su liūdesio gaida gomuryje.

Būdingu teatro žmonėms reiškiniiu yra prisiminti įvairius komiškus nutikimus per spektaklius ar repeticijose ir aplamai pavaizduoti ekscentriškų („originalų“) kolegų poelgius. Kai kuriose autobiografijose tų kuriozinių prietikių kamsalų yra nusejami puslapių puslapiai. Rutkutei tai nebūdinga. Iš viso artimesnė jai laikysena yra „aut bene, aut nihil“. Užuoat pasigavus koki mažareikšmį, nors spalvingą incidentelį arba keptelėjus nemėgiamam, įsipykusiam kolegai per pakaušį, ji labiau linkus pareikšti pagarbą bei padėką jai padėjusiems, ją mokiusiems, guodusiems, palaikiusiems žmonėms — Baliai Lukošui, Juozui Kanopkai, Kaziiui Preikštui, „auksinės širdies žmogui“ poniai El. Blekaitienei, pirmajam scenos partneriui Jonui Astaškai.

Visose tose vinjetėse Danutė Rutkutė išvengia paprastai tokiais atvejais suskambančio patoso, pertempimo, išsakydama savo jausmus išskirtinu santūrumu ir jėga. Akivaizdu, kad Rutkutė brangina, didžiuojasi savo scenine patirtimi, bet jos nesentimentalizuoja. Pažymėtinas rašytojiškas brandumas padvelkia iš puslapių, kuriuose ji aprašo Vilnijos lietuvių idealizmą per teatro gastroles — ir laiko dvasią aplamai:

„Vaidilos atminimui po tylaus sezono bolševikmečių to meto spauda negailėjo pagyrų. Net ir „Brandos atestato“ spektaklis kai kuriems žurnalistams atrodė turįs ypatingos visuomeninės-patriotinės reikšmės. Tai galima suprasti, turint galvoje, kokiomis sudėtingomis karo meto sąlygomis gimdavo spektakliai, į kokią sleigiančią okupacijos nuotaiką jie įsiverždavo lyg netikėtas šviesos blyksnis, suburdami lietuvišką visuomenę vieningam estetiniam išgyvenimui. Tuo ir svarbūs tuometiniai teatro spektakliai, nes už teatro sienų stipriausi išgyvenimai buvo visai kito pobūdžio: tai alkis ir Vilniaus žydų, varomų į Panerius, begalinės eisenos, žadindavusios prieš rytą šurpū čiuzėjimu, tylia dejonė... Kas girdėjo tai nors sykį ir pajuto beviltišką tūkstantinės masės paklusnumą užurpuojančiai jėgai, to nepamirš iki savo dienų pabaigos. O teatras sugrąžindavo keletą normalaus gyvenimo valandų. Leisdavo pajusti greta sėdinčiojo petį ir viltingą alsavimą. Primindavo, kad esi ne vienas toje prievartavimo ir žiaurumo dykroje... Todėl supraskime ir žurnalistą, parašiusį po „Brandos atestato“ premjeros net tokius žodžius: „Kai po veiksmo atsidarė uždanga ir scenoje buvo pilna gėlių, matėme aktorius, atlikusius nuosirdų darbą su savo režisieriumi ir kitais darbininkais... Ir tie jaudinosi, kaip ir mes. Ir tuo metu pajutome, kad mes visi, kuo tik kas galime, stovime už savo teises ir reikalus...“

Savo misijos — skieisti nuo scenos lietuvišką žodį, pasirinktos dar lenkų okupacijos metais, vaidilietčiai neišsižadėjo nei bolševikmečių, nei nacių su sovietais karo metu. Ir nešdavo tą žodį

Priešais Valstybinį dramos teatrą Vilniuje 1964 metais — pirmame plane matomas aktorius Valerijonas Derkintis.

„kaip tulpė viduržiemį“, anot poetiško Aldonos Liobytės pasakymo, kur jis labiausia reikalingas ir laukiamas su pasiilgimu. Toks kraštas buvo Vilnijos provincija, kur man teko gastroliuoti speiguotą 1942 metų žiemą. Keliaudami nedengtu sunkvežimiu, apsitūloje kailiniais, apsiavę veltiniais iš teatro rūbinės, sprausdavomės tarp dekoracijų ir dėžių su rekvizitu, kad vėjas nenupūstų... Pasi-sekdavo neprarasti nuotaikos. Nepaisant amžiaus, patirties, sveikatos būklės, žmonės būdavo kantrūs ir draugiški. Vėliau mažai kur bepattyriau tiek atidumo vienas kitam.

Atvykę į koki užkampį dar su šviesa, turėdavome ką nors prasi-manyti, kad nesusaltume iki spektaklio. Sportiškiausias „Vaidilos“ kavalierius Viktoras Miliūnas organizuos, būdavo, čiuzinėjimą ant kokio ledo, arba, susigalvoję reikala, patrauksimė per trobas... Baisaus skurdo prisitūžėjų Vilnijos krašte, kokio mūsų šiaurės Lietuvos kaime su žiburiu nerastum. Bet žmonės sutikdavo širdingai. Tik mes patys kartais pagėdavom nuo svetingumo, išvydę trachomos iš-gaužtom akim vaikus, perdžiū-vusias senes purvinų skudurų goliuose... O vaidindavome tokiose ankštose patalpose, kad patys jauniausieji žiūrovai, pasidėję smakriukus ant mažutės scenos krašto, čiupinėdavo pamė-lusias nuo šalčio mano blauzdas, kruopščiai atrišinėdami batraiš-žydų, varomų į Panerius, begali-nės eisenos, žadindavusios prieš rytą šurpū čiuzėjimu, tylia de-jone... Kas girdėjo tai nors sykį ir pajuto beviltišką tūkstantinės masės paklusnumą užurpuojančiai jėgai, to nepamirš iki savo dienų pabaigos. O teatras sugrąžindavo keletą normalaus gyvenimo valandų. Leisdavo pajusti greta sėdinčiojo petį ir viltingą alsavimą. Primindavo, kad esi ne vienas toje prievartavimo ir žiaurumo dykroje... Todėl supraskime ir žurnalistą, parašiusį po „Brandos atestato“ premjeros net tokius žodžius: „Kai po veiksmo atsidarė uždanga ir scenoje buvo pilna gėlių, matėme aktorius, atlikusius nuosirdų darbą su savo režisieriumi ir kitais darbininkais... Ir tie jaudinosi, kaip ir mes. Ir tuo metu pajutome, kad mes visi, kuo tik kas galime, stovime už savo teises ir reikalus...“

Anglų režisierius Peter Brook yra pareiškęs juokaudamas, kad „Režisierium tampama apsišaukiant tokiu ir po to įtikinant kitus, kad tai tiesa“ (Peter Brook *Points de suspension. 44 ans d'exploration théâtrale, 1946-1990*. Traduit de l'anglais par Jean-Claude Carrière et Sophie Reboud. Paris: Editions du Seuil, 1992).

Ši kritiška pastaba dažnai pri-simena skaitant *Mano jaunystės teatrą*. Ir nenuostabu. Rutkutei teko dirbti „Vaidilos“ teatre su daugeliu apsišankėlių, su labai nelygaus kalibro režisieriais. „Vidurnakčio vaiduoklių“ spektaklių turejo net gėlbėti „lii extremis“ atlekes „šlifuoti“ iš Vilniaus Valstybinio teatro Romualdas Juchnevičius. Yra sąžininga iš Rutkutės pusės, kad jinai tų dalykų nenuslepia, neuždangsto.

O dėl paties Juchnevičiaus, ne-nuostabu, kad jina jaučia „jam ypatingų sentimentų. Juk jis buvo jos kūrybiniam kely gairių smėigėjas ir nepalyginamas peda-gogas. Ko stebėtis, jei jina kar-tais net nemini jo pavardės, rašydama „Režisierius“ (didžiaja raide).

Nepaisant to, jos piešiamas tos kontroversinės asmenybės por-tretas niuansuotas, nediti-rambiškas. Pripažindama jam neeilinius vaidybinius gabumus, išsamiau aptardama jo išradin-gumą didžiuosiuose spektakliuose („Norėj“, „Sukultam asotyje“, „Gigante“), Rutkutė neleidžia sau nutylėti, kad ne visiems jo spektaklinė tvėrinija atrodė originali, kad kai ją čiūrinė-davęs joje tai Maskvos MCHATo, tai Veit Harlano filmų poveikius bei skolinius. Neuždangsto Rutkutė nei Romočkos bohe-miškų polinkių, girtavimų, užsi-baigiančių kartais muzikiškais pokštais (p. 48).

Praverstų, žinoma, pasitikrinti, kaip yra prisiminę Juchnevičių kiti jo kolektyvo buvę nariai, bet iki šiol niekur negirdėtai, originaliais pasimato šie du Rutkutės teiginiai. Pirmas, kad „labai blogai Juchnevičiaus spek-takliuose niekas nevaicino. Net menkų sugebėjimų aktorius, Juchnevičiaus pareišutas, atro-dydavo pakenciamai. Išsprūdę iš po Režisieriaus sparno, daugelis nebeprisireikšdavo“.

O antras — kiek mažiau įti-kinantis, prisimenant Jakševi-čiaus atvejį: „Panašu, jog nuo pir-mųjų dienų R. Juchnevičius ug-dė artimą savo paties nuostatoms režisierių grupę, sudarydamas sąlygas kitiem pasireikšti ir šiaip puoseledamas aktorius primato idėjų teatre. Režisavimas ne vienam iš režisuojančių aktorių, kaip ir pačiam Juchnevičiui, neatimdavo teisės, ne galimybės vaidinti spektakliuose“.

Kaip žinome, šį teiginį yra įti-kinamai atmetęs savo studijoj „Iš mūsų teatro praeities“, spaus-dintoj per kelis numerius *Met-menysse*, režisierius ir poetas Jur-gis Blekaitis. Šiaip jo piešiamas Romualdo Juchnevičiaus atvaiz-das kiek grublėtesnių bruožų

(*Metmenys* Nr. 64, 1993), tačiau gerokai panašus į Danos Rutku-tės pateikiamą portretą.

Kaip paprastai teatralų auto-biografijose, *Mano jaunystės teat-ras* nestinga taikliai pagautų scenos kolegų/kolegių siluetų. Daugiausia atdys yra sulaukus Monikos Mironaitės asmenybė. Mažiausiai autorei pasiseka ap-sakyti autentiškiausio talento „aktorių iš Viešpaties malonės“ — Stepa Jukną. Aplamai Rutkutė stengiasi būti visiems atlaidi. Niekas neįsiskaulinti.

Nebūtina, žinoma, skaitytojai sutikti su jos pateikiamais kolegų/kolegių apibūdinimais ar spektaklių įspūdžiais. Erezija, pavyzdžiui, suskamba jos pri-mestas Antanui Škėmai „nekon-taktuojančio vyriškio“ titulas. Bet kokia prasmė nesutikti? Ginčytis? Juk tai praeitis. Vėliu menuetas mėnėsienoj.

Kur kas sunkiau, kaip užsiminėm, prisiimti ką kita. Sunku atspėti, kas paskatino Rutkutę imtis plunksnos, bet prielaida gali būti noras supažindinti jaunąsias kartas su ilgai iškraipytai vaizduojamu mūsų kultūrinio gyvenimo tarp-

Kertinė paraštė

(Atkelta iš 1 psl.)

Brežnevo laikais. Pasirodo, kad vienas šių dienų dešiniųjų veikėjas prisidėjo tada prie tiltelio projekto plano. Nors galėjo tada dėl to pasisakyti, jis nesipriešino siūlymui pavartoti raudoną spalvą. Iš to kai kas dar išvedė, kad komunistai jau tais laikais planavo dažyti tiltelį raudonai ir kad šiandien visi pasiaiškinimai yra melas.

Pačioje pradžioje tos kontro-versijos vienas Lietuvių Bend-ruomenės išeivijoje veikėjas pasisakė už tiltelio statymą. Mat jis savo kelionėse daug fotogra-fuoja visokius tiltus ir užtat laiko save nemažu tiltų žinovu. Vėliau tačiau buvo įtarta, kad jis esą veikė tam tikrų antipatriotinių elementų Lietuvoje paskatintas. KGB archyvuose kažkas užtiko iš Kremliaus 1985 metais paredy-mus, kad visiems komunistų veiksmams dėl karinių sume-timų reikia skatinti tiltų statybą Lietuvoje. Tai pasirodė daug kam kaip rimtas įrodymas, kad inspiracija ir konspiracija tilteliui statyti jau prasidėjo prieš kelerius metus su KGB inicia-tyva, į kurios žabangas dabar pakliuvo net kai kurie naivūs išeiviai, kurie jau, atrodo, eina iš vien su komunistais.

Išeivijos lietuvių radijo ir laik-raščių ne vienam komentatorių buvo proga parodyti tuo reikalu savo grafomanišką išmintį. Kai kurie iš jų įžiūrėjo ekonominių tiltų statymą su Rusija, o dau-

niu vokietyje. Tą uždavinį autorė atlieka spalvingai, o pro-tarpiais ir pasigėrėdama. Deja, ne visada, mūsų manymu, nuosek-liai.

Puikiai aptarusi „Vaidilos“ teatro idealizmą, vaizdžiai apra-šius, kaip liudininkų pasako-jimais atrodė bombos perskeltas pusiau jos butas, ji kažkodėl nepamini, kas dėjosi Arklių gat-vės teatro patalpose. O tas „post criptum“ toks:

„Isakymų knygos, dokumentai, programos, afišos, protokolai, nuotraukos — viskas buvo pa-versta šiukšlėmis. Teatro foje, ko-ridoriai, užkulisiai išdauzyti ir sulaužyti.“

— Štai tau, sutanotas velnie, tavo lietuviška veikla! — šaipesi naujųjų laikų „patriotai“.

guma — simbolišką prisirišimą prie Maskvos. Pasirodyti, jog skaito amerikietišką periodiką, jie citavo mažai ką šituo atveju pasakančius viešus Clinton'o ar *New York Times* dienraščio pasisakymus dėl neva panašių įvykių Bosnijoje, kada serbai apšaudė musulmonų tiltus prie Sarajevo. Buvo pasinaudota tos naujos antikomunistinės temos pasirodymų, kad būtų galima pakartojamai iškelti dešiniųjų dorovę ir buvusių komunistų niekšybę.

Sužinota, kad pastačius tiltelį nenumatyta jo iškilmingai pa-šventinti. Žymus dvasininkas vie-name pasikalbėjime apie tai su žurnalistu pažymėjo, kad jis tuo nesistebi, nes komunistai kaip buvo kraugeriai, taip ir pasiliko: „Ko galima tikėtis iš žmonių, ant kurių rankų dar kraujas nenu-džiūvęs“. Iš prezidentūros pasi-girdo, kad pašventinimas tikrai būsiąs ir kad jau paprašytas dvasininkas iš Kauno.

Kadangi tiltelis numatytas takeliui iš šiaurės rytų į piet-vakarių pusę, tai Seime ilgesnėje kalboje buvo išreikšta rimta pastaba, kad nėra ko statyti til-tų tam, kad būtų padėta galimai okupantų kariuomenei lengviau pereiti per Vilnios upelį ir vel užimti Lietuvą.

Nepaisant politinės kovos dėl projekto, vyriausybė tuojau užsi-prašė paskolą Washington'e ir dėl jos gavimo vyriausybės vyrų delegacija nuvyko keletui dienų į JAV sostinę. Ten pažado ne-gavus, buvo aplankyta dėl visa ko kelios sostinės Europoje.

Vyriausybės žmonės ir kai kurie ekonomistai pasisakė dėl

J. Kanopką gąsdino Sibiru, vadino davatka ir nacionalistu“ (Aleksandras Guobys, „Artisto atminimui“, *Literatūra ir menas* 1994 m. spalio 22 d.).

Nepamini taip pat, kaip suži-nom iš Laimono Tapino *Medyje angelas verkia*, kad Balys Luko-šius lankęsis Panevėžyje ir kalbines tenykščius „miltinio-kus“ važiuot Vilniun atgaivinti „Vaidilos“.

Rasit už vis nelaukčiausia išeivijos skaitytojai yra, kad Rutkutė pagaili pasipasakojimo savo veiklos Panevėžio teatre ir priežasčių, paskatinusių ją pereiti dirbti mokytojos darbą. O tuos dalykus taip pat pravartu sužinot jaunosiom kartom.

Vilnius: Užupio vaizdas, tolimoje Misionierių bažnyčia.

tiltelio finansavimo. Siūlyta kaimynystėje uždėti mokesčius namų savininkams, o ypatingai, jei tokių atsirastų daugiau iš užsienio. Labai liberališkai nusi-teikęs verslininkas pasiūlė var-toti automatiškus vartelius, kur būtų galima įmetus pinigą pereiti per tiltelį. Tik jis nepatikrino, kad tokie įrengimai kainuotų daugiau nei tiltelis.

Kartojosi kalbos, kad sovie-tiniais laikais buvo puikios tiltams statyti sąlygos. Gaudavo tam pinigų, tik reikėjo mokėti kaip į Kremlių nuvykti su dovanomis. Nusimanyti kaip ir ką iš ten pasikviesti pabaliavo-jimui pas vaišingus lietuvius. O paskiau stipriausius tiltus galėjai tiesi per mūsų krašto upes. Tiltų statyba buvo vienas pavyzdžių, remiant teigima, kad sovietiniais laikais lietuviai buvo išvystę ypa-tinę talentą — niekas sovietijoje taip gerai nemokėjo iš Maskvos biurokratijos savo kraštui iškaulinti kaip lietuviai. Apie tokių tiltų statybą dabar tik svajoti galima. Ta tema pasirodė idomus ir gerai apgalvotas straipsnis, atkreipiantis dėmesį į tą apverktiną padėtį. Pažymėta ten, kad nors ir koks bebūvo žiau-rus ar blogas sovietinio režimo laukotarpis, vis tiek ji būtų gali-ma šiandien pavadinti „Tiltų statybos Aukso amžiumi“.

Iš pravažiuojančių vakarietišku konsultantų buvo gautas pata-rimas, kad tiltelis būtų statomas iš žalios plastmasės, kuriai gaminti reikėtų pastatyti specialų fabriką. Apgailestauta tačiau, kad investicijų tokiam projektui Vakaruose lietuviai negaus, nes vyriausybės smaugia mokesčiais vienodai visus, tiek vietinius, tiek iš užsienio investuojančius, ir dar uždeda muilus žaliavoms, užgnauždama galimybes naujai gamybai Lietuvoje.

Vieną dieną Vilniaus policija sulaiko automašiną su keliais mandagiais vyrukais. Atstik-tinai po mašinos sėdynėmis ran-dama dinamito, taiggi planuo-jamo tiltelio brėžyns bei patrio-tinis atsisaukimas į tautiečius priešintis prieš rusų antplūdį į mūsų kraštą per tą tiltelį.

Plačiai žinomas vienas Seimo vadų užtikrino savo kalboje, kad tiltelio apsauga bus garantuota, įvedus tinkamą teisėtvarką, dėl kurios jis rūpinasi. Siūlė kelti visų krašto tiltų apsaugos patikimumą ir žadėjo inspekciją — asmeniškai apžiūrėti daug tiltų. Kitas Seimo narys apgailestavo, kad nei dešinė, nei kairė neturi tinkamų planų kaip pastatyti tiltelį, nes matyti ir vienoje, ir kitoje pusėje galvojimo logikos klaidu.

Vieno naujai įsteigto komiteto pirmininkas gana greit atsirado Amerikoje rinkti aukų, kad būtų prikalta graži atminimo lenta ant to tiltelio, nes esą Antanas Smetona kažkada yra praėjęs pro šią vietą. Susidomėjimas tokiu fondu išeivių tarpe buvo nemažas.

Gerokai įsisiūbavus viešoms diskusijoms, tiltelio pašonėje, Kalnų slėnyje, susaukiamas dešiniųjų didelis mitingas. Simpatinga konservatorių Seimo narė kreipiasi į susirinkusius: „Mūsų prabochių giriuose užau-gintos nekaltos pušaitės bus iš-prievartautos ir paskerstos tik tam, kad iš jų tapėtų komunistų įrankiai — tilto turėklai. Tai nemoralu ir nepatriotiškai!“ Su įsijautimu dar padeklamavo keletą eilučių iš „Anykščių šilelio“. Buvo pritarta nepasi-duoti komunistinei įtakai ir kiek galint priešintis tiltelio pastatymui.

Lietuvos viešojo gyvenimo scenoje dažnai matyti lyg ir komedija, lyg ir tragedija, o gal koks absurdo teatro pastatymas sprendžiant gyvenimiškas proble-mas ir siekiant gerinti savąją padėtį.

Jonas Pabedinskas

Česlovas Masaitis

SUGRAŽINK

Tirpsta, tirpsta mažytės sekundės,
Srūva valandos vargo upe,
Tik pavasaris vis nepabunda
Praeities laimingajam sapne.

Vis per naktį ir speigą aš klystu,
Per negyvojo sniego pusnis.
O kada gi vėl laimė jaunystės
Mano ilgesio žemę lankys?

O kada vėl žydės mano sodas,
Saulė degs vėl mėlynėj kada?
Ar prašvis mano viltys šios juodos,
Ar praeis man ši laimė juoda?

Vis rymojęs ten, Rūpintojėli,
Kandioje, tartum laimėj ramus,
Sugražink man tėviškę vėlei,
Sugražink mano laimės namus!
Muenchenas, 1948

SUNARPLIOTI ŽODŽIAI

Sunarpliojai su žodžiais mano jausmą ir mintis,
melsvoji pasaka, atėjusi iš niekur,
ir man trukdai skalauti žodį
sraunijam logikos upely.
Todėl palaidojau tave sapnų skeveldrose,
o tu ir vėl čionai kaip šmekla,
kaip gyvas kraujas kaistančioj širdy.
Tariau aš: Niekados!
Kalnuose netirpstančių sniegynų aidas
kartoj man: jau niekados, jau niekados...
Tačiau tu vėl čionai įkaitusioj arterijų srovėj,
ir smilkinio svaiginančioj ugnij.

Palik mane, o mylimoji,
melsvųjų ežerų paklydusi svaja.
Nemėgstu aš tavęs.
Tu — melo trupantį skiedra, nublukęs dažas,
tu — kirminas mano širdy,
sapnų ir pasakų pačiam slapčiausiam branduoly,
nudažęs mano žodį
banguojančiojo ritmo sujaukta prasme.
Iš tavo žodžių kyla sniego plūgos
ir šalto vėjo dvelkimu
sustabdo saulėn kopiantį pavasarį.
Su jais sugrįžta rudens ir pasiklydusi naktis.
Tik be tavęs galiu matyt melsvajam ežere
ne vien tik atspindį dangaus,
bet ir dugne žuvelę, rausiančią dumblyną.
Tik be tavęs, be tavo alegorijų
sustoja mano žodžiai logikos skaidrioj rikiuotėj.

Palik, palik mane,
senom hiperbolėm apžėlus pasaka...

1965.5.29

AUKOJAME TAU

Mūsų laisvės ir meilės Kūrėjau,
mes atodūsio aidą tyloj
ties Pažaislio bažnyčios durim užkaltom,
Trijų Kryžių apnuoginto kalno papėdėj
ir gatvių grindiny Vilniaus mieste
renkam žodį maldoms
ir liepsnojančią ašarą, kančią ir kraują
tau ant aukuro dedam kartu su malda.
Dedam ašarą mes,
nes ir tavo Sūnus.
grįvėsius apraudoj Jeruzalės miesto.
Dedam kančią, nes tu gailėstingas
ir mums lengvini degantį skausmą:
dedam kraują,
nes Dangaus teisingumas sutramdo bedievi,
kai jis ruošiasi kelti sau kruviną pergalės puotą.

Ant tavojo aukuro, Dieve,
mes dedame Romo į laisvę vis kylančią liepsną,
kuri Kauno gatvių kietam grindiny
dar vis tebedegina mirusių sąžinių skurdą.
Aukojame Mindaugo pergalės giesmę,
skambėjusią jo širdyje
po dundančiais traukinio ratais,

tau nešam Nijolės liepsnojančią ryžtą,
kuris kaip aušra, kaip žvaigždė vis mums šviečia
ties pūvančiais maurais
niekingų teisėjų numirusios sąžinės pelkėj.

PASĖJO SĖKLĄ KANKINYS

Tu nieko neturi,
tik kančią...
ir ši nebepriklauso tau.
Ją pasiuntei į Tėviškę
širdies paštu,
užlipdęs ilgėsį,
kaip pašto ženklą.
Tau liko vien tik Sibiro sniegynai —
ne tavo...

Iš tuščio delno
tu sėji sėklą,
ir — stebuklas!
Išdygsta laisvės ilgesys
visam pasauli.

1986.3.14

SODYBOJE, KURIOS NĖRA

Nueisiu į Tėviškės sodybą,
kurios nėra,
ir atsiklaupiu ten
prie senojo Rūpintojėlio,
kuris palaidotas
su miško brolių
gūžiajam girios glūdumė...
Palaidotas kape,
supiltame iš meilės ir tiesos
ir pažymėtam kryžiumi,
kurį nukals viltis
iš amžino tikėjimo granito...

1986.4.6

KETVIRTOJI KATEDRA

Istorija padėjo jau kartinį Stuokos akmenį
naujamajai Katedrai prie Gedimino kalno —
tai bus sena tikėjimo tvirtovė
Pilėnų laisvės degančioj aukoj
ir popiežiaus palaimintam vainike
ant Mindaugo galvos.
Tai bus Šventasis Ažuolynas
ir ažuolo medį išpjauštas Rūpintojėlis.
Tai bus baltų kolonų baltos burės
Tiesos laive, atplaukusiam į meilės ir
taikos pavasarį
per melo potvynį putojantį bėgimą
į juodą Ego.

Kai žengs iš ateities į Stuokos Katedrą
vienuoliktas Istorijos Apaštalas,
naujoji Katedra užkas visus iskarįjotus,
jų sidabrinį išdavimo pelną,
ir jų pelenus sudės visiems laikams
į paniekos muziejaus atminimus.
Surinkusi vienuolika pavasarių
į Katedros vitražus,
juos nudažys
vienuolikos ištikimų apaštalų veidais,
ir jie paskelbs Praamžį Kristų
naujų pavasarių Karalių.
Tada nukris jau paskutinis smurto lopas
nuo sudėvėto melo suaižėjusios minties.
Spygliuotos gėdos smurtu apraizgyta siena
bus satelitų atspindys
ir algoritmų šviesoje permatoma.
Tada jau neužteks aklų iskarįjotų
nei stepėse nupjauto išdidumo derliaus
pridengt pasenusiam ir trupinčiam jau melui.
Istorija pravers senosios katedros duris,
iš jos, į ją vėl žengs Praamžis Kristus,
surinkęs ir pasėjęs meilę kiekvienoj širdy.
Tada sena lietuviška naujoji Katedra
liepsnos saulėlydžiais ir degs aušros vitražais
Labūnavos koplyčioj, Šiluvoj,
gimtos sodybos ažuoliniame Rūpintojėly,
ir laisvę plakančioj širdy.
Tada Tėvynėj bus praamžinas Praamžis Kristus,
bus amžina tiesos ir meilės jojo Katedra!

1986.8.2

PASITINKAME TAVE

Atskleidę uždarą Bazilikos altorių,
mes pasitinkame tave, palaimintasai Jurgi,
sugrįžtantį iš mūsų trumpo laisvės sapno,
iš Vilniaus Katedros ir tėviškės laukų,
aukos ir meilės taurėje
mums nešančią vilties paguodą.

Palaimintas tu ateini iš praeities ir iš anapus
sava malda užtarti mūsų dalią
trumpam saulėlydžiui ir rytmečių bangavime
ir laimės pažadą
anapus dūžtančio buvimo.

Tu ateini mums užrašyti ateitį
vilties auksinėm raidėm,
kad laisvės vėl lapos, Tėvynėje žydės
dainuojančiais pavasariais
ir amžinojo gėrio neužgesnanti ugnim,
palaimintasai Jurgi!

Vatikanas, 1987.6.28

ŽODŽIO DAŽAI

Aš vis ieškau žodyne dažų
nutapyti minčių ir svajonių peizažui.
Tik, gaila, surasti tenai negaliu
fotografijos kameros lęšio,
kurio išrašyti galėčiau į žodžių spalvas
sutrūpėjusio jausmo kiekvieną skeveldrą
tikraisiais šešėlių brūkšneliais.
Užrašęs dvimatę erdvę, matematinę lygtį,
skaičiuoju, kaip žodžiais nubrėžti
svajonių hiperbolės kreivę ir elipsės mintį.
Negaliu savo jausmo brūkšnių
negaliu atvaizduoti vien antrojo laipsnio kreivėm.
Jie nėra uždari apskritimų rateliai,
nebėga hiperbolėm į begalybę
ieškoti atklydusio skausmo prasmės.
Nesuradęs, kaip juos surašyti galėčiau
naujom, neskaičiuotom dar žodžio kreivėm,
gal geriau pasikviesčiau ne seną žodyną,
o jauną profesorių rudenį —
jis mums nudažys žavingus abstraktus
klevų ir berželių pageltusiais lapais.
Gal jis man galėtų parodyti, kaip austi iš žodžių
mintim ir jausmais sau nuspulvintas atsajas,
paslaptim surašytas į naujojo žodžio eiles
be prasmės, be hiperbolių senojo vingio.
Išmokčiau tada gal sukurti
nesuprantamą mįslę iš žodžio dažų,
ir sau piešti paveikslą pavasario pieno puta,
išausti iš paukščio giesmės padarytomis staklėm,
kurios man dainuotų žvaigždžių saldumą...
Tačiau gal geriau man su ritmu paklysti
Seniai jau nublūkusioj savo vaikystėj,
Klausyt, kaip ten plaukia raliavimo aido banga
Kartu su Maironio Tėvynėj Birutės daina.

1993.6.6.

NUVYTUSI RAMUNĖ

Ši ryt atėjo pasaka iš tėviškės laukų
ir atnešė man praeities nuvytusią ramunę.
Tai sakmė ta pati,
kuri kadais, atnešusi svajonių sėklą
iš užburtos pilies paausinto aruodo,
senelės lūpomis man sėjo ateitį ir viltį
gimtos sodybos lysvėje
ir dažė rytmečio spindėjimu
pavasari obels šakoj.
Dabar jos rankoje tikrai nuvytusi ramunė,
tik trupinėlis praeities šešėlio,
kurį palaidojo Rytų buldozeriai,
sutriuškinę Rūpintojėlio atspindį
gimtos trobelės lango blizgančiam stiklė.

Nuvytusi ramunė verkia,
kad praeitis negrįžta,
ir niekas nepajėgia
nukalti plūgą iš tiesos,
kurio užart galėtų
sovietinių buldozerių supiltą kapą
gimto sodyboje.

1993.7.30

Česlovas Masaitis, viešėdamas Sun City, Arizona, vasario 7 dieną suruoštamame jo knygos „Sugrįžki niekad neišejęs“ sutikime skaito savo eilėraščius.

Česlovo Masačio eilėraščiai Arizonoje

Skaitytojams gali būti įdomu, kad mažutėje Arizonoje (lietuvių gyventojų atžvilgiu) dedasi dideli, verti dėmesio įvykiai. Štai vienas iš jų.
Profesoriui dr. Česlovui Masačiui lankantis Sun City, Arizona, Vytauto ir Onos Adomaičių namuose vasario 7 dieną įvyko jo antros eilėraščių knygos *Sugrįžki niekad neišejęs* sutikimas. Susirinko nemažas poezijos mėgėjų būrelis. Vytautas Adomaitis sveikino poetą su nauja, gražiai išleista knyga ir padėkojo už suteiktą mums garbę ir malonumą pirmiems išvyti ir šį jo antrą eilėraščių rinkinį.

Knyga *Sugrįžki niekad neišejęs* išleista 1994 metais Vilniuje. Išleido leidykla „Katalikų akademija“, Jakšto 9, 2600 Vilnius. Spausdino „Spindulio“ spaustu- vė, Gedimino 10, 3000 Kaunas. Knyga redagavo Antanė Kučinskaitė, dailininkė — Gražina Dilytė. Tiražas — 2,000 egzempliorių. Kaina sutartinė.

Štai kaip apibūdina poetą Česlova Masačio jo antrosios knygos redaktorė Antanė Kučinskaitė savo įvadiniam žodyje „Sausas matematikas... jautrus poetas“:

„Ne vienam Česlovo Masačio poezijos skaitytojui gali kilti mintis: matematika — juk tokia „sausas“ specialybė!... Argi gali būti matematikos profesorius kartu ir poetas?“

O pasirodo — gali! Ir dar kaip gali! Pasižymėjęs matematikos profesorius Česlovas Masaitis savo poezijoje išlieja jautriausių širdies virpesių gelmes, prabyla į skaitytoją paprastais klasikines poezijos akordais ir kartu nepaprasta, originaliai perteikta jų darna...“

Apie profesorių dr. Česlovą Masačio ir jo kūrybą plačiai rašyta *Drauge* Viktorijos Zakarienės (1994 m. balandžio 14 d.) ir Teresės Aldonos Gečienės (1994 m. gruodžio 17 d.) jo pirmosios eilėraščių knygos *Nuotai- kų pėdsakai* (Vilnius: Vaga, 1992) išleidimo progą. I savo knygos *Nuotai- kų pėdsakai* skaitytojus poetas tada kreipėsi šiais žodžiais:

„Čia parašyti mano žodžiai jau kažin kur anapus daugelio pava- sarių ir rudens miglų. Juos rašydamas dažiau tik savo nuo- taikom, tik sau. Gal jų spalvos jau nubluko gyvenimo srovėj? O gal, skaitytojau, Tu nudažysi mano žodį savo širdies spalvom ir išskaitysi čia savosios nuotaikos virpėjimą? Būtų daug geriau, jei suose puslapiuose Tu skaitytu- mei savo ilgėsį ir sapną... Tu gali sukurti save, sukurti savo mintį ir jos skambėjimą manajame žodyje, kurio neparašiau... Skaitytojau, skaityk save!“

Juk tom pačiom raidėm visi mes rašome... Tik tai kiekvieno mūsų nuotaikos — kita spalva, o jų prasme — sava mums kiek- vienam“...

Su Česlovu Masačiu vasario 7 dieną praleidome labai malonią popietę. Nuosirdžiai jam linkime, kad ateinančiais metais vėl turėtume progą čia, Sun City, Arizona, sveikinti jį ir jo trečiąją knygą. Pakili nuotaika, kurią sukurti padėjo poeto skaitomi patriotiški, giliai religingi eilėraščiai, dar ilgai lydėjo visus susirinkusius, vaišinantis Onutės Adomaitienės paruoštais skanė- tais ir kava.

Birutė Strouse

KLAUSYKIME VARPŲ

Tėvynėje išaušo rytas.
Dešimtmečiais tylėjęs varpas
prabilo žodžiais: Tėve mūsų...
Kasdieną kalba kankinių ir didvyrių kapai:
— Dangaus Karaliau, tebūnie tava valia,
o sieloje — dar sutemos ir melo miglos.
Dažnai tegirdime tik drumzliną šėpėjimą:
— Štai, aš! Šešėliuose šnairuodamas,
sau ieškau šiupančių šėberkščių,
pamiršęs, kad mums laimė spindi
tikrai vaivorykštėm Danguj,
o ne savęs ieškojimo šiaugžduos.

Išgirskime aukos varpų skambėjimą
ir melskime su jais: teaušta rytas mums.
Skaitykim savo sielų meilės nuostabią legendą.
Tada liepsnos gyvenimas džiaugsmas,
ir laimė kris mums saulėm
iš mėlynų Dangaus skliautų.
Tada net ir kančia, ir praradimas
skambės gyvenimo prasmės akordais
ir degs mums aukuro aukos šventovėje.

Vilnius, 1993.9.20

„Neseni dokumentai“

Naujos tendencijos lietuvių dailėje

Kovo 24 dieną, penktadienį, 7 val. vak. Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje įvyks parodos „Neseni dokumentai: naujos tendencijos Lietuvos mene“ atidarymas. Parodą surengė Vilniaus šiuolaikinio meno centras, bendradarbiaujant su Chicago Artists International organizacija ir Balzeko Lietuvių kultūros muziejumi. Čia spausdiname **Kęstučio Kuizino**, Vilniaus šiuolaikinio meno centro direktoriaus, straipsnį apie parodos eksponatus.

Parodos „Neseni dokumentai“ turinys — dailininkų projektai, brėžiniai, tekstai, skaidrės, video ir kita meninių idėjų dokumentavimo medžiaga. Pusiaus dokumentinių parodos charakterį apspėdė kelios aplinkybės. Pirma, kad dėl nedidelės projekto apimties yra beveik neįmanoma parodyti realybėje to, kas galėtų atitinkamai atspindėti visą šiuolaikinės lietuvių dailės įvairovę, jos naujas formas ir tuos permainų procesus, kuriuos kelių pastarųjų metų eigoje išgyvena nepriklausomos Lietuvos dailė. Antra, nemažiau svarbi aplinkybė — parodos vieta, tai yra Balzeko Lietuvių kultūros muziejus Čikagoje. Muziejus, kuris, stambiomis palaikoma Amerikos lietuvių bendruomenės idėja, tarpusavio kontaktų bei ryšių su Lietuva tęstinumas. Deja, neretai vienintelė šio kilnaus įsipareigojimo istorijai atspirtis yra pati istorija, jos eigoje išgyventų kultūros formų ir tradicijų sampratos palaikymas. Istorija, kurios natūralus, politinių barjerų nevaržomas ryšys su Lietuvos dabartimi nutūko daugiau nei prieš penkiasdešimt metų... Todėl, suprantama, šios parodos tikslas, nepaisant kuklių mainų projekto parametrų, yra byloti lietuvių šiuolaikinės dailės būklę, naujausias, čia ir dabar aktualias meno tendencijas.

Parodoje rodomų meno dokumentų chronologinės ribos yra plačios, nuo 1978 metų iki šių dienų. Nepaisant to, parodos „Neseni dokumentai“ pavadinimas yra pakankamai tikslus, nes seniausieji dokumentai dienos šviesą galėjo išvysti visai neseniai, tik pastaraisiais metais Lietuvoje vykusių parodų metu. Būdingas tokio kūrinių pavyzdys — Eugenijaus A. Cukermano „Skrąjojantis olandas“ — balto paveikslas drobėje taisyklingai padalinta į daug vienetų kvadratų. 1978 metais dailininkas juodai uždažė du gretimus kvadratus. Po kiek laiko prie šių dviejų prisijungė trečias, prieš tai baltai uždažius pirmąjį, po to — ketvirtas... Kiekviena juodo stačiakampio poslinkis autorius fiksuoja mažame paveikslėlio brėžinyje, milimetrinio popieriaus juostoje, kuri metai po metų ilgėja. „Skrąjojantis olandas“ mechaninis kūrimo principas neabejotinai kvestionuoja patį tapybos proceso unikalumą, tapybai būdingos improvizacijos reikšmę. Antra vertus, žvelgiant į dailininko atliktas „Skrąjojantis olandas“ rekonstrukcijas, jų santykį su originalu (spaus-tuviniai dažai vietoj temperos) nelieka jokių abejonių dėl autoriaus tikėjimo meninių idėjų autentiškumu.

Kūrybos proceso autentiškumo problema savo darbuose savaip įkūnija ir kiti du parodos „Neseni dokumentai“ dalyviai: Linas Katinas ir Žilvinas Kempinas. Pirmą kartą Katino tapybos paveikslas „Omega“ buvo eksponuojamas jo personalinėje parodoje Vilniuje 1994 metais. Tada dar ant šviežio ryškiai oranžinio tapybos paviršiaus dailininkas išbėrė pusę kilogramo kobalto spalvos pigmento. Savo dokumen-

Parodos „Neseni dokumentai“ dalyvis dailininkas Linas Katinas (viduryje) tarp savo tėvo dailininko Leonos Katino (kairėje) ir grafiko Vytauto Kalinausko (dešinėje) Vilniuje 1975 metais.

Algimanto Kunčiaus nuotrauka

tuojančių artefaktų paveikslas virto jau kitos parodos metu, kai dailininkas lako pagalba atgavines tapybos paviršių pakartojo savo akcija su pigmentu. „Omega“ — tai paskutinis graikiško alfabeto raidėmis pavadinto abstrakčios tapybos ciklo darbas, kurio tolesnė autorystė (t.y. kobalto dėmės plitimo paveikslas) Katinas patiki jo darbą eksponuosiems asmenims ir institucijoms. Mechaninis piešinio sukūrimo procesas dominuoja ir jauniausio parodos dalyvio Žilvino Kempino akcijoje „Tapyba iš natūros“. Kaip ir Cukermano „Skrąjojantis olandas“, „Aštuoniasdešimt skaidrių karuselinių projektorių“. Tai kruopšti, analitinė autorius studija, skirta antrajai jo skulptūros parodai toje pačioje Vilniaus menininkų rūmų erdvėje. Minėtoje parodoje žiūrovas regi ne pačią skulptūrą, bet nuoseklų jos sudėginimo procesą. Anot dailininko, skulptūra nėra sunaikinta, ji egzistuoja ir toliau „Aštuoniasdešimtyje skaidrių karuselinių projektorių“.

Eglė Rakauskaitė savo kūrinių nekeičia, tačiau nedidelių foto studijų būdu bando rekonstruoti nepasitenkinimą to meto skulptūrai skirtomis funkcijomis. Savo skulptūroms naujo konteksto ieško ir Artūras Makštutis. Dailininko surengtos akcijos upeje metu užfiksuotas rodyklės, padarytos iš tuščių skardinių, plūduriavimas yra tiktai pradžia meninio proceso, kuris kompiuterinės technikos pagalba vėliau vystosi į abstrakčią grafinių simbolių kalbą.

Navako ir Makštutis darbuose stebimos transformacijos iš konkretaus ir nematerialiu, konceptualiai konstruojamą kūrinių būvį aiškiausiai išreiškė Artūro Railos instaliacijoje „Aštuoniasdešimt skaidrių karuselinių projektorių“. Tai kruopšti, analitinė autorius studija, skirta antrajai jo skulptūros parodai toje pačioje Vilniaus menininkų rūmų erdvėje. Minėtoje parodoje žiūrovas regi ne pačią skulptūrą, bet nuoseklų jos sudėginimo procesą. Anot dailininko, skulptūra nėra sunaikinta, ji egzistuoja ir toliau „Aštuoniasdešimtyje skaidrių karuselinių projektorių“.

Eglė Rakauskaitė savo kūrinių nekeičia, tačiau nedidelių foto studijų būdu bando rekonstruoti

nepasitenkinimą to meto skulptūrai skirtomis funkcijomis. Savo skulptūroms naujo konteksto ieško ir Artūras Makštutis. Dailininko surengtos akcijos upeje metu užfiksuotas rodyklės, padarytos iš tuščių skardinių, plūduriavimas yra tiktai pradžia meninio proceso, kuris kompiuterinės technikos pagalba vėliau vystosi į abstrakčią grafinių simbolių kalbą.

Navako ir Makštutis darbuose stebimos transformacijos iš konkretaus ir nematerialiu, konceptualiai konstruojamą kūrinių būvį aiškiausiai išreiškė Artūro Railos instaliacijoje „Aštuoniasdešimt skaidrių karuselinių projektorių“. Tai kruopšti, analitinė autorius studija, skirta antrajai jo skulptūros parodai toje pačioje Vilniaus menininkų rūmų erdvėje. Minėtoje parodoje žiūrovas regi ne pačią skulptūrą, bet nuoseklų jos sudėginimo procesą. Anot dailininko, skulptūra nėra sunaikinta, ji egzistuoja ir toliau „Aštuoniasdešimtyje skaidrių karuselinių projektorių“.

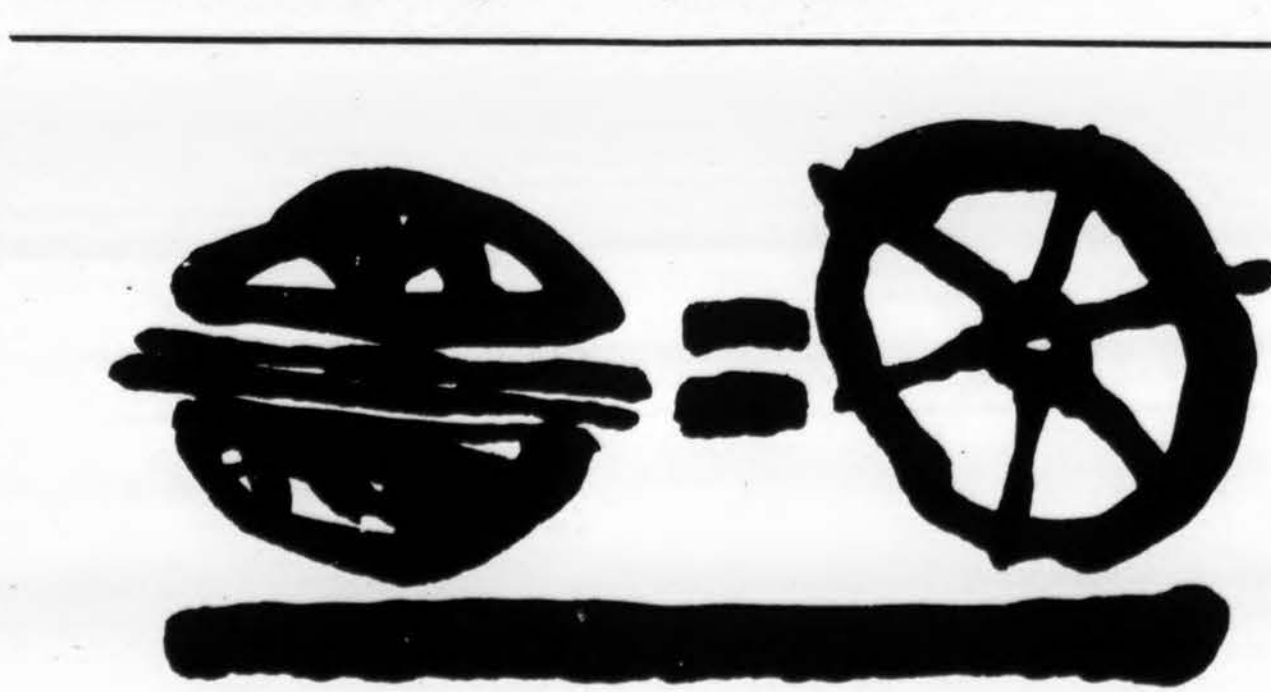
Eglė Rakauskaitė savo kūrinių nekeičia, tačiau nedidelių foto studijų būdu bando rekonstruoti

įvaizdžio „Plaukuotis“ kilmę, t.y. atkurti autentiškų idėjų seką, paskatinusią ją sukurti rūbą iš dirbtinių plaukų. Anot dailininkės, kuriančios projektus avangardinės mados šou, „Plaukuotis“ turėtų būti užvilktas ant manekenės kūno ir dengti tas vietas, kurios nėra plaukuotos.

Broniaus Rudžio, paskutiniojo „Neseni dokumentai“ dalyvio piešinių ciklas „Linija 001-025“ turbūt yra labiausiai konvencionalus parodos darbas. Piešiniai sukurti vienas po kito tušu ir spalvotų kreidelių technika. Visus juos vienija juodos dėžės (atminties bloko) motyvas, esantis kairiajame paveikslų kampe. „Linija 001-025“ — tai meninės akcijos, įvykdytos 1989 metų birželio 14 dienos išvakarėse, dokumentas. Dienos, kai daugelio lietuvių atmintyje suvirsta šios kraupios istorinės datos atgarsiai.

Rudžio atminties piešinių ciklas užbaigia šią dokumentų kolekciją, skirtą menininkų pasakojimui apie jų pačių kūrybą ir šiandieninę Lietuvos žinomus pasakojimo būdus.

Kęstutis Kuizinas

Alvydo Pakarklio grafika

Vėl apie sumuštinį

Tėsiame kvietimą visiems dalyvauti su savo kūryba parodoje „Sumuštinis“, apie kurią skaitytojus painformavome praėjusį šeštadienį, ir kuri vyks balandžio 2 dieną nuo 6 val. vak. Algimanto Kezio „Galerijoje“, 4317 South Wisconsin Avenue, Stickney, Illinois 60402.

Anksčiau tiek sumuštinų nebuvo, kiek dabar yra. Vien

pavadinimų žiūrėk kiek: „hamburgeris“, „buterbrodas“, „Makdonaldas“, „sendvičius“, „karštas šuo“. O esmė tai ta pati — numalšinti alkį. Gal kiek problemų dėl „šuns karšto“. Kas žino, gerai ir šaltas, ir šiltas, kad tik nesikandžioja... Netgi Lietuvoje anksčiau žmonės neidavo iš lauko valgyti namo — jiems įdėdavo lauknešįlį gspadinę. (Blogiau

Kreipimaisi į skaitytojus

Studentų iš Lietuvos dėmesiui

Labas!

Jums rašo Linas Eriksonas, Lietuvos ryto korespondentas Prahoje, Čekijoje, jau ketvirtus metus studijuojantis istoriją čia esančiame Karolio universitete.

Šis atvir-laiškas skirtas visiems lietuvių studentams, besimokantiems įvairiuose Europos ir pasaulio kraštuose.

Kreipiuosi į Jus ne tik savo, bet ir kitų mano draugų, vardu su pasiūlymu bendradarbiauti, leidžiant neformalų ir neperiodinį tarptautinį leidinį, skirtą mūsų — išvažiavusiųjų iš Lietuvos — kasdiniams rūpesčiams ir džiaugsmams.

Tačiau pirmiausia trumpai pristatysiu pačią leidinio idėją bei jos autorius tolesnius sumanymus.

Beveik kiekvieną kartą susitikus savo kolegą užsienyje ir pradėjus su juo dalintis studijuojant svetur įgyta patirtimi bei išpūdziais, paaiškėja, kad daugelis problemų, su kuriomis susiduriame užsienyje, yra labai panašios, jei ne identiškos.

Kiekvienas mūsų, patekęs į kitą kultūrinę terpę, nesvarbu, kur ji bebūtų — Varšuvoje, Prahoje, Paryžiuje, ar Amerikoje — yra anksčiau ar vėliau priverstas spręsti savojo identiteto klausimą. Kas aš esu ir kur aš esu? Kartais tokie vidiniai svarstymai žmogui būna ypatingai sunkūs, todėl jis nori būti išgirstas ir suprastas savų.

Tačiau grįžę namo nejučiomis pastebime, kad mūsų problemas dažnai yra sunkiai suvokiamos tiems, kurie nėra patyrę šio unikalios jausmo „ten būti čia“. Todėl Jus kamuojančios mintys ir, atvirkščiai, Jūsų džiaugsmingos gyvenimo akimirkos gali būti pilnai suprastos tik tai tų pačių žmonių kaip jūs — paženlintųjų „išvažiavusiųjų“ žyme — būryje.

Todėl natūraliai atsiranda poreikis pažinti kitus panašaus likimo žmones, išklausti juos ir būti pačiam jų išklaustam. Nė vienas iš mūsų negali fiziškai vienu metu palaikyti ryši su keliasdešimčia studentų iš viso pasaulio, todėl tam reikalinga vieta, kur galėtų susitikti mūsų visų mintys.

Tokia vieta kaip tik ir gali tapti aukščiau minėtasis leidinys. Kita vertus, būtų tikrai gaila, jeigu kiekvieno mūsų asmeniškai patirtis bei įgytos žinios apie kitą kraštą ir jo žmones palaipsniui nugrimztų užmarštyje. Tokiu būdu mūsų laikraštukas galėtų būti ta balta siena, ant kurios kiekvienas savaip įamžinsime mums įstrigusias mintis ar širdžiai artimus graffiti.

Šiuo metu aplink kuriamą leidinį jau yra susibūręs nemažas žmonių, sutikusių dalyvauti šiame projekte, būrys. Kai kurios jų ta proga norėčiau dabar pristatyti. Šarūnas Radvilavičius iš Oslo žadėjo koordinuoti mūsų veilą Skandinavijos šalyse, Birutė Švedaitė iš Dresden'o bei Agnė Čivilytė iš Mannheim'o Vokietijoje, apsiėmė plėsti leidinio skaitytojų ir bendradarbių ratą abiejose Vokietijos dalyse, Rimas Mikalauskas, studijuojantis protestantiškąją teologiją Varšuvoje — vienas iš aktyviausių leidinio organizatorių — atstovaus mūsų laikraščiui Lenkijoje, Edvilas Raudonikis, mano draugas iš Prahos, ketina užsiimti organizaciniais, su šio projekto įgyvendinimu susijusiais, reikalais, Tomas Sta-

nys iš Bratislavos taip pat sakėsi prisidėsiantis kaip ir daugelis kitų studentų iš Vokietijos, Austrijos, Italijos, Prancūzijos, Didžiosios Britanijos ir Airijos.

Bet kokių atveju rengiamas leidinys gali suteikti puikią galimybę, nors ir neakivaizdžiai, pažinti vienas kitą, o galbūt ir kada nors apsilankyti jo studijų mieste. Tačiau, be abejo, viskas priklausys nuo mūsų pačių: jeigu bus pakankamai noro ir pasiryžimo išleisti bendrą mūsų kartos užsienio klajonių metraštį, tai jis ir išeis.

Leidinyje kol kas dar neturi nei pavadinimo, nei vidinės struktūros — tai iš dalies priklauso ir nuo Jūsų. Jeigu sutinkate kaip nors prisidėti prie šios veiklos, parašykite, kaip įsivaizduojate šį leidinį, kokios temos Jūs asmeniškai sudomintų, ką galėtumėte pasiūlyti savo ruožtu. Net jeigu ši idėja Jums nebus prie širdies, vis tiek būtų įdomu išgirsti Jūsų nuomonę šiuo klausimu.

Jeigu dar pažįstate kitus lietuvių studentus, besimokančius kur nors užsienyje, supažindinkite juos su šio laiško turiniu arba išplatinkite atšviestas atvir-laiškio kopijas. Lauksiu Jūsų atsakymo. Adresas:

Kajetanka A 145
Radimova 12
16900 Praha — Brevnov
Česka republika
tel.: 422/352550 - linka264
fax: 422/3114554

Su viltimi,
Linas Eriksonas

Šiaulių Fotografijos muziejus kviečia

Artėja ekskursijų į Lietuvos sezonas. Dolerio vertė, geroka numuskusi Vakarų Europoje tvirtai laikosi lito prieglobstyje. Kelionių kainos prieinamos, kodėl nepasivaizduoti po Lietuvą? Ties, kurie gegužės pabaigoje važiuotų per Šiaulius, patartina stabtelėti Fotografijos muziejuje jimo problemos. Konservavimas (Šiauliai 5400, Vilniaus gatvė 140). Ten gegužės 25-27 dienomis muziejus organizuoja konferenciją: „Fotografija. Paveldas ir dabartis II“. Ten konferencijos tikslai:

1. Koordinuoti Lietuvos fotografinę veiklą, siekiant sukurti vieningą informacijos sistemą;
2. Sukaupti medžiagą apie įvairius Lietuvoje saugamus fotoarchyvus ir kolekcijas;
3. Bendradarbiauti su užsienio šalių fotografijos muziejais, galerijomis ir kitomis institucijomis;
4. Susipažinti su moksliniais fotografijos tyrinėjimais;
5. Informuoti apie fotoarchyvų išsaugojimo priemones ir galimybes.

Pagrindinės paskaitų, pranešimų ir informacijų temos, panaudojant vizualinę medžiagą — fotografijas, skaidres, video filmus, yra tokios:

a. Fotografijos palikimas. Istoriniai, kūrybiniai, socialiniai, psichologiniai, filosofiniai fotografijos aspektai;

b. Fotografija muziejuje ir jos panaudojimas. Archyvai ir kolekcijos;

c. Fotografijos paveldo išsaugojimas. Konservavimas ir restauravimas;

d. Fotografijos naujovės. Technika ir technologija.

Konferencija vyks lietuvių, rusų ir anglų kalbomis. Pasi-sakymų trukmė 20-30 minučių. Konferencijos išvados ir pasiūlymai bus pateikti Lietuvos Kultūros ministerijai, UNESCO ir kitoms tarptautinėms organizacijoms bei užsienio lietuvių fotografams.

Judri Fotografijos muziejaus vedėja Regina Šulskytė į organizacinę konferencijos darbą įtraukė Lietuvos Fotomenininkų sąjungą, Šiaulių miesto valdybos Kultūros skyrių ir Lietuvos kultūros fondo Šiaulių krašto tarybą.

Rengėjai organizuoja išvyką į Kryžių kalną, muziejus bei galerijas. Užsako viešbutyje kambarius, jei gauna atvykimo datą.

Kazys Daugėla

ATTITAIŠYMAS

Praėjusio šeštadienio 1995 m. kovo 11 d., *Draugo* kultūrinio priedo „Kertinėje paraštėje“ — „Kovo 11-oji amžiams“ pasitaikė klaida, iškreipianti sakinio ir tam tikra prasme viso rašinio mintį: pirmajame priedo puslapyje, „Kertinėje paraštėje“ antroje skiltyje, sakinyje, prasidedantis „Lauke atsargiai einu...“, toliau turėjo skambėti „...žingsnis po žingsnio, rėjdamas supančią amžinybę [ne „ramybę“, kaip buvo išspausdinta], įsibrovusių į mirtingųjų gyvenimus“. Autoriaus ir skaitytojų atsiprašome.

nieko. Taigi ne iš gero gyvenimo atsirado sumuštinis. Pamažu jis tobulėjo, ko gero su ratu.

Jau faraonų laikais žmonės žinojo, kas yra sumuštinis. Kitaip, kaip jie būtų ratą išradę, būdami visai alkani. Yra ryšys tarp to. O jei kas mano, kad ne — lai išranda ką nors kita. O be to, šiuolaikinis sumuštinis labai panašus į kelias suglaustas ripkas, kurios kaip tik ir pasiūlė rato idėją. Taigi jei kam pavyksta patobulinti ratą, žiūrėk, atsiranda reikalingas patobulinti ir sumuštinį. Nesnaudžia žmonės, kai parieda ant ratų šiek tiek toliau nei buvę. Pabandyk įsivaizduoti, kad vieną dieną nustoja visi ratai sukėti — katastrofa! O sumuštinis dingtų? Dar didesnė, nes alkanas minia tiesiog pražūtinga. Žodžiu, prieš mus atradimų ir ieškojimų okeanas. Ką ir matom